

KÖZMŰVELŐDÉS

KIADJA AZ ERDELYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári—, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre — — — — —	8 Kor
Félévre — — — — —	4 "
Negyedévre — — — — —	2 "

A helyzet.

Magyarországon a kiegyezés óta, tehát voltaképpen elég rövid idő alatt, a mostani a tizedik kormányválság. Az egy Tiszát kivéve, a ki tizenöt éven át basáskodott, a többi miniszterelnökök rövid ideig ültek a bársonyszékben. Ez a tény elég világosan bizonyítja, hogy itt valami nagy bajnak kell lenni, még pedig valahol mélyen benn a politikai organumban.

Ilyen súlyos helyzet, mint a mai, azonban egyik kormányválságnál sem állott elő. Megvan a törvényen kívüli állapot s nincsen kormány. A korona ugyan megbízott egy politikusot, Tisza Istvánt, hogy alakítsa meg a kabinetet, de hát ez nem igen talál miniszter társakat. Ez is jellemző dolog, hogy Magyarországon, hol minden képviselő, talán még Makkai Zsigabá is bársonyszékről álmodozik, mikor a parlamentbe megy, ne lehessen minisztert kapni. Valami különös, sajtáságos dolog van itt a levegőben, a mit talán mindannyian sejtünk, ha ki nem is mondjuk mindannyian.

Nem elszomorító dolog-e, hogy akadnak magyar politikusok, kik közül egyik-másik a legfontosabb alkotmányos ténykedésnél nem a közszükségletet, nem a meglevő viszonyokat, nem a közhangulatot tekintik, hanem személyes érdekek és szimpatiaik után indulnak, s olyan tanácsot adnak a koronának, mellyel az kudarcot vall. Mert hogy Tisza Istvánt Fejérváry ajánlotta ő tetségének, az tiszta dolog. Fejérváry a maga nemzetietlen, brutális, erőszakos hajlama után indult s ajánlottjában megtalálni vélte azt az embert, aki kész az ő terveit végrehajtani.

Szomorubb dolog azán, hogy ez a választott vállalkozott is reá. Nagy vakmerőség. Még az a híres szabadelvű párt, mely egykoron az apa háta megett, mint megbonthatatlan falanksz állott, még az sem akarja az ő személyét elfogadni. Személyes barátait sorra kínálgatja hol ezzel hol azzal a tárcával, gondolkodási időt kérnek s aztán, kijelentik, hogy az adott körülmények között köszönik a szíves jóakaratot, de nem kérnek belőle. Mert hát

Tisza István, habár még bele se ült székébe, eleve kijelentette, hogy ő az obstrukciót bármint erőszakkal is leszereli.

Azaz, hogy éppen ezen vállalkozása miatt kapta a megbízatását is.

Ez az erőszakosság pedig oly fokúnak és oly hallatlannak ígérkezett, a minő a magyar alkotmányos életben még nem igen volt. Az a régi párturalom, melyet az öreg Tisza teremtett, síflí volt ahhoz, a melyet most a fia inaúgurál. Hogy pedig ez a minden erkölcsi alapot nélkülöző politikai rendszer, minő állapotokat, minő zűllést, minő elvadászt teremtett, azt még nem felejtettük el, hiszen csak nagyon rövid idő előtt adott helyet egy jobb irányzatnak, a melyet azonban most ismételtelen elakarnak temetni.

Hísszük azonban, hogy ez nem fog sikerülni. Az a rövid négy év, mely a jog, törvény és igazság jelszavát választotta, megkedveltette korrumpált közéletünkkel is az ideálisabb politikai felfogást és cselekvést legalább is annyira, hogy teljesen leszorítani alig lesz lehetséges

TÁRCA.

Palkó nem lesz úr.

Az aratás véget ért; a kalászos „kereszték” szép sorjában feküdtek a tarlón. A gazdaember gondjának nagyobbik felét letette.

Ráért hát Márton gazda is, hogy az élet dolgán kívül egyébről is diskuráljon az ő oldalbordájával Erzsók asszonnyal. Vasárnap délelőtt a templomból jött haza ünneplő gunyájában s le se vetette, be se tette ujjasát, acélpitykés lábblíját a tulipáncs ládába, mint máskor szokta, hanem úgy teljes parádében állott a tiz körül forgoló Erzsók asszony elé.

— Nő anyjuk éppe most beszéltem a mestrammal.

— Hát ugyan mi nagy dógot? Tán megsegt köccsökné?!

— Nem a! hanem azt mondta, hogy ő már nem tanítja többet a mi fiunkat a Palkó gyereket.

— Nem-e? Hát azért fizetjük a képét? Hát azért hijjuk el mindig disznótorra? Hát azért kűggyuk miudig neki a legszebb véres hurkár? Meghiszem azt! Majd beszélék én a kopasz fejével. Persze kend málészájaskodott s asszondta, hogy jó!

— Ne peregi úgy anyjuk. Várd a végét! — Várom, nő! Hát mit mond kend a végibe?

— Hát nem egyébert, csak azért nem tanítja többet a Palkót, mert asszongya, hogy a Palkó már kitanulta az ő iskoláját, ő már nem tudja többre tanítani.

— Hát akkor miféle mestram az a vénség?

— Már megest nem várod a végét! A mi fiunk a Palkó nagyon sokat és jól tanult. Ugy olvas, mintegy orakulum még a képes újságból is, a bibliát is úgy tudja, akárcsak a tiszteendő úr, aztán úgy számol, hogy még a veres zsidó botos sem jobban, aki pedig nagyon jól ért a számhoz, mert a tegnapi is elszámolta egy piculámat, egye meg a váci... [Erzsók asszony birtelen rátette fakanalát az ura szájára: „Most jött kend a templomból vén házsártos”, de még a historiából is tudja, hogy ki volt Mátyás király, meg Kossuth apánk (Isten nyugtassa még a haló porában is.) Mivel hát a Palkó gyerekek ilyen sokat tud, asszongya a mestram, hogy bé kell vinni a városba a gimnaziumba, hogy legyék belőle úr.

— Oszteg hogy csinálnak urat a kend fiából ott abban a gimnaziumban vagy mi a méntükben?

— A mán nem a mi dógunk anyjuk; majd tudják ott a módját. Látod a veres zsidó fia is

előbb rongyot próbált szedegetni s most olyan fiskális a városban, hogy palotában lakik.

Már erre Erzsók asszony is letette a takanalat a kezéből, hogy mind a két kezét csipőre rakhassa. Ugy állott ott tiztől pirult arccal, mintegy kerub. Márton gazda jónak látta három lépést hátrálni.

— Mit akar kend, hogy az én Palkómbul fiskális legyen? Hát azért kinlódtam én, azért takarigattam, azért fontam, szőttem, azért neveltem belőle istenfélő, jámbor gyermeket, hogy kend kárhözatra vigye? Tadmom Istenem, hogy... Hol vagy Palkó fiam? hadd mentselek meg az apádtól.

A Palkó éppen az eperfa tetején élvezte a nagyszemű fekete epereket, két dudu pofája olyan volt már akárcsak a kéményseprő — semmit sem hallott abból, hogy intézik az ő sorsát.

Erzsók asszony nem kapván elé a fiát, kőtenye két csukcskével kezdte törülni záporzó szemét s úgy zokogott, mintha a fiát már el is vesztette volna.

Márton gazda tanácstalannul állott helyt. Meglepte ez a váratlan, göreső kitörés. A fiskálisokat ugyan ő sem nagyon szerette, de úgy gondolkodott, hogy ha a fia is az lesz, hát az majd megvédi őt is a többi ellen. Odament az asszonyhoz, gyöngéden megfogta a derekát.

még olyan vakmerő embereknek sem, mint Fejérvári és Tisza István.

Nem lehetetlen, hogy mire ezek a sok nyomdafestéket látnak, Tisza már designált miniszterelnök is megszűnt lenni mert nem tud kabinetet alkotni.

És ezzel a páratlan, szinte hallatlan kudarccal, amely remélhetőleg egyszersmindenkorra lesöpri a politikai élet színteréről (legalább a szeméreméretet ezt kíváná) el is vette a maga méltó büntetését.

De mi lesz a másikkal, a Mefisztóval? Mi lesz a hamis, a tapintatlan és okatlan tanácsadóval, a ki a koronát belevitte ebbe a fura helyzetbe? Továbbra is ott állék gyanánt a magyar nemzet és az uralkodóház között? Mert az bizonyos, hogy ő az oka annak, hogy ő felsége soha sincs köllőleg értesülve helyzetükről, nemzeti aspirációinkról.

El vele onnan, eleget grasszált, ő megfultadt a saját zsírjában, a nemzet pedig az erkölcsi és politikai halottat dobja ki a parlamentjéből, nehogy az egész test feloszlásnak induljon.

Ebben a válságos helyzetben tüzzel való játszás volt a Tisza megbízatása, de arra mindenesetre jó volt, hogy tanúságot tegyen arról, hogy szoldateszka, abszolutisztikus kormányzásra nem kaphatók a magyar politikuskok s arra, hogy ő felségének felhívja különös figyelmét gonosz tanácsadóira, a kik már nem e világba való, tehát útát nekik s akkor helyreáll az őszinte, a kölcsönös bizalom, mely egyedül lehet alapja a jövő komoly munkásságának.

Székeltynek a bujdosó székeltyekről.

Köszönöm szépen kedves székeltyatyámfia, hogy utolsó soraimat szíves válaszdokra méltatad és egyről is, másról is, engem is, az olvasóközönséget is ki akarsz oktatni. Hogy pedig bamarább soraidra nem válaszolhattam, annak egy és száz oka van, mint a vitatott székelty kérdésnek. Tudod kedves székelty testvérem, én a világtól igen messze lakom, a posta is magyar királyi költéségen a huszadik században olyan mizerabilis módon közlekedik, hogy egy héten alig kapok újságot s így a világ eseményeivel csak akkor ragódhatom, a mikor szokot mások már megemésztették, aztán amint egyik újságpéldény közöltünk hallottam panaszkodni többektől a Közművelődés expeditójában is bizük valami,* mert alkalmasint minden újság olyan kócoság egyén részére, milyen magam vagyok, nem kerül minden vasárnap pontosan a postára — és így mi is maradunk visszafelé mint a rák — a kövös ügy is stagnál mint az álló víz.

A székeltyeg megmentésének szomorú ügyet kedves székelty testvérem — ezt reám ne fogd, mert roppant szégyelleném magamat, ha ilyen szük látókörhöz volnék és azt sem érdemleném meg, hogy velem diskurálj — teoriában nem lehet végezni, mint azt a tuzsádi kongresszus és egy némely kotyogós zsidó zsurnaliszta és egy néhány korcsmai székeltytársaság akarja, mert tudod aliter in teoria, es aliter in praxi. Ismered-e a tuzsádi székelty kongresszusról kiadott évkönyvet, ott adták ki a hol minket a leg-többször és a legjogtalanabbutl támadnak, a „Magyarság“ vagy a „Magyar Világ“ vagy nem tudom mi kiadójanál. Milyen vaskos könyv és milyen lapos a tartalma. Mennyi teoria és mekkora kivételten semmi. A theorias emberek végtelenül szerencsétlen páriái ennek a nyomorúságos életnek, még egy tyukáját sem tudnak kiköztetni és azért irám nekéd a multkor is, hogy vedd begyedbe és sola se feledd, hogy mindenben realis eredmény után.

A realis eredményt, ha mindjárt egy porzemet is a nép közöt találjuk meg, ha vele igazán, őszintén és komolyan foglalkozunk — és azért megerősítem most is, mit a multkor is megjegyeztem, hogy a nép rétegeiben kell ennél az ügy-

*) Ha úgy van, majd tesszük róla. Szék.

nél most matatni — és onan kezdeni a gyógyítást, a honnan a már idült betegség kiindult. Életemben soha sem hallottam embert, a ki a nép szeretetét és bizalmát bírva panaszkodott volna reá. Csak az panaszkodik a népre, a ki tönkre tette a népet

Székelty testvérem! nagy urak voltunk biz eddig mi. Bűnösök az igaz, jól mondod, hogy nem, mert ehhez végtelen sok kellett volna, — hanem végtelen hibások. Igazgattunk az irodából, parancsoltunk a szószékelty, hintókbán többed maguokkal nyargaltunk egyik búcsulakomáról a másikra, taszigáltuk a kormány szekerét — a míg végre jól be nem csapott minket és mégis ma bányan közöttünk a kormány rúdásai, kívül székelty mint a meszelt sírok, bellül vétek ocsmányságokkal; társalkodtunk a vídám percekben az urakkal és pokolba küldöttük a parasztot. A paraszt akkor volt jó csak, mikor csak jól fizetett. Isten bocsássa meg a hibáját és adjon neki ezutánra eszet és elmét. Láttam olyan papot is, ki egy csekélység, semmi miatt formalison kibodott egy hívót az irodából. Hol itt, mondd, meg a charitas Christi?! Ma az öklök korszaknak vége van kedves székelty atyámfia — az apostolok álma a hatalomról és a dicőségéről szétfoszlott és megmaradt helyette a munka, a szenvedés és lemondás magunkról másokért. Hogyan várjuk tehát, ha nem járunk el ezek értelmében, hogy az a mindig szidott — paupertas maxima — az a mindig és minden oldalról nyuzott, megcsufolt istenadta nép odamenjen a hívó te akarod. Mit és miért bízzék benned, ha te sem bízol benne és magadban. Akad nem mondom, legyen hála az Istennek volt és van elég hön lobogó lélek, kik a nép ügyét tisztán és igazán szívvelkövön viselték, nem gondoltak a maguk erőszényének a tömésére és hátramaradottaik hasznára, a mikor cselekedtek, de ezek ám bírják is ama nép szeretetét. Szereteté! Mit mondtam?!

Nem szeretetét — többet ennél, bálványozását! Őszintén munkásokat kell termelni a székelty földnek és akkor magából a népből forr ki egy egészséges és egységes áramlat, mely a székelty népet ilyen lelkekkel — lassan bár, de mégis biztoan megmentheti.

— Ne izelj már anyjuk! Nem szentencsa az, a mit mondtam, nem éppen muszáj, hogy a Palkó fiskális legyen, lehet az egyéb is.

— Inkább kitekerem a nyakát — erősítgette az asszony.

Éktelen ordítás hangzott be az udvarról. A Palkó gyerek bömbölt. Az eperfaról lemasztában lepottyant. Egyébb baja nem történt, csak felborzolta a bőrét. Nagyobb volt az ijedsége. Márton gazda kipillantott a konyhából, látta hogy Palkó bömbölve ugyan, de türgén igyekszik a felszer felé rendes buvó helyére. Nincs semmi baja a fiúnak, most már hát megsezték, rozza egy kicsint az asszonyt, hadd vessen véget az éppen nem vasárnapi hangulatnak.

— Nem kell kitekerned a nyakát, megtette ő már magának. Ne félj! nem lesz abból már fiskális!

Erzsó az asszony nagy robajjal rontott ki az udvarra, Palkó éppen akkor tűnt el a felszerbe. Az anya nagy nehezen felhajhászta, öbe kapta az eléig nagy lurkót s csókjaival elhalmozva hozta be felé a még mindig réis kölyköt.

— Ne sirj már no szegény kis borjam, nem engedem én, hogy fiskális légy.

Azt hitte a jámbor, hogy Palkó is azért bömbölt, mert fiskalist akarnak belőle csinálni.

Mikor aztán lecsatította szerelme borját, hozzáfogott az asztalterítéshez, mert már deit huzott a télszemű harangozó, aki pedig a gyomra szerint jobban eligazodik, mint más a kakukkoóra után. Márton gazda látva a hasznos előké-

születeket, nem akarta megvárni, levetette úneplőjét s szépen berakogatta a tulipános ládába. Ezalatt már ott párolgott a tyukhusos laskaleves az asztalon. Csakugy csiklandozta az ember nyét, kár volna a békeséges jóévtágyat a fiskálisság miatti civódással elrontani. Nem is esett több szó róla. A Palkó fiskálissága le volt véglegesen tárgyalva.

De nem a Palkó uri sorsa. Másnap Márton gazda, mintegy a tegnapi beszélgetést folytatva, egész sereg új tervvel állott elő. Ezt ő már részletesen meghányta-vetette a vasárnapi veszernye után a mestrammal.

— Lehet ám a Palkóból még bíró is!

— Mámmost igazán látom, hogy meggabalyodott kend. Hiszen ahho, hogy valaki bíró legyen, nem kell a gymoáziumba menni. Hát kigyelmed nem vót bíró kétzer is, pedig éppeg hogy a nevit le tudja körmölni.

— Nem úgy asszony! Palkóból törvénybíró lesz, nagy úr benn a városban.

—? A ki az embert akasztófára viszi? Hát nem tudja kend, hogy a Sári szomszédasszony mind a két szemét kisértá, mióta a fiát felakasztották azért, mert megölte a hitelen szeretőjét? A törvénybíró küdde az akasztófára. Kása Jancsi onnan az alszegről már tiz esztendeje szárad a túmlőben. A törvénybíró küdde oda. Tudja kend jól, hogy a Sári szomszéd meg a Kása Jancsi anyja átokkal kelnek, átokkal fektésznek. Az a sok átok mind a törvénybírónak szól, még bötöt is fogadtak. Mán az én Palkómat ne bötöje ki senki ebből a szép világból.

— Lehet akko doktor is a Palkó. Ugy is nagy úr lesz a!

— Ugyan mi a ménkübö' lesz nagy úr? Mikor kellett kendnek doktor, adott-e vaj egy piculát doktornak, s mégis itt van. A doktor is csak arra való, hogy akít a törvénybíró akasztófára vitt, özszevagdalja. Ilyen uraság nem kell a Palkónak.

— Azt is mondta a mestram, hogy még pap is, tán még püspök is lehet a Palkó.

— Na látja kend most már kezd megjűnni az esze. Mért nem mondta azt legelőre? Hanem még se lehet a! Kendnek van három leánya s csak ez az egy fia. Kihalna a Kondás familia. Kár vóna érte.

Nagyot nézett Márton gazda erre az okoskodásra. Neki ilyesmi nem is jutott az eszébe, pedig búzke volt a familiára. Az asszony elevenre tappintott. Nagyot fuji, kidüllesztette a mellét. Érezte, hogy ő is valami, ha nem is úr.

— Okos asszony vagy anyjuk. Palkó nem lehet pap. Hát mi legyen?

— Mán a meddig én élek járjon csak Palkó is a barázdában, fogja meg az ekeszarvát, ha osztán nem leszek, csinájón kend belőle urat.

—Késő lesz mán akko anyjuk, de hát legyenek mentől később antul jobb.

A Palkó sorsa el volt döntve, de én nem tudom eldönteni, nem volna-e jó, ha sok paraszt asszony így gondolkodnék.

Székla.

Tekints csak körül! Hány községben látsz ma, számláld meg a jobb kezéd újjain, munkás és cseléd segítő pénztárakat, hitelszövetkezeteket, a zsidó beáramlás ellen lelkiismeretesen kezeit halott társulatokat, jól vezetett ifjúsági egyesületeket. Hány embert halottál, hogy székely inasok kihelyezése által segített valaha valamelyes szegény családon! Van-e fogad a munkás és cselédvédő szövetkezetéről — az alkohol-ellenes társulatról, melynek vannak alapszabályai és nincsenek sehol tagjai. Hány főurunk van, kinek nincsen zsidaja és izraelhaszonbérője — mert azok a mint mondják becsültebbek sok becsültes kereszténynél, hogy így tisztesség czéger alatt tisztességtelenül elbitangolják a nemzeti vagyon; hány intelligens és paraszt, a ki nem megy leig boltjába sóért, dohányért és pálinkáért — a székely vezetők között, mert az az leig mindent olcsóbban ad?! Számláld csak meg az egyik kezeden hányan vannak csak?! Miért szidunk tehát mindig csak mást, mikor sok mindennek magunk vagyunk az okai.

Azért kedves székely testvérem kezdjük az alakítást magunkon, de ám aztán igazán, mert akkor mások is követnek minket. Távozzék tőlünk az erdek, a visszavonás kárbozatos szelleme, mert az a gonoszság, a Faraók filozófiája — a mi nem egyesít, hanem szelválszt beennünket. Minden egyesletbe, minden mozgalomba agilis, tizzes lélek kell — nem sok székely testvérem, egy is elég és ez képes meggyújtani másokat is. Hidd el így van és teljék meg szíved bizalommal, hogy így nem lehetelenség az ügyek menetének egy másik jobb és eredményesebb irányt adni, mert mindaz, a mi máshol az adott körülmények között lehetséges és célszerű volt — az nálunk sem lehetetlen igaz, őszinte, önfeláldozó munkásság alapján — csak ilyen lelkek legyenek.

Mit gondolsz igaz-e? Üdvözöl!

szertől testvéred:

Sztilya.

Az erdélyi románok uniója.

(Folytatás.)

Rákóczy György protestáns fejedelem volt. Szíven viselte felekezetének ügyét s kész volt mindent megtenni érte. Bátran kimondhatjuk, és nézünk ebben a tekintetben talákozni fog a legtöbb történettudós felfogásával, hogy diplomájának kiadására túnyomólag vallásos indokok vezettek. Megakarta nyertni az oláhokat a protestántizmusnak. Gondolhatott mellesleg arra is, hogy jó volna ha megmagyarosodnának: jó volna, ha a műveltség terén is előrehaladnának de — mint a diplomából is látható, — céljait nem ezt tűzték ki. Pusztán csak az egyházi és vallásos ügyeket akarta rendezni.

Jancsó Benedek, erre vonatkozólag ezeket mondja: A román írók azzal vádolják az erdélyi fejedelmeket, hogy a reformációt azért terjesztették a románok között, mert ily módon vélték őket legcélszerűbben nemzetiségüktől megfosztani és teljesen megmagyarosítani. Ha az erdélyi fejedelmek és az erdélyi törvényhozók eldöntötték a cél lebegett volna, bizonyára a református hitre áttért oláhokat nem szervezték volna saját külön püspökeik és esperesjeik hatósága alatt ügyszólván román nemzeti református egyházzá, hanem egyszerűen bekebelezték volna a magyar református egyházbba... Céljuk nem a magyarosítás volt, hanem az, hogy az Isten ígé-jének hirdetése meg e szőlőjék közöttük, sőt inkább terjedjen. E századokban előtérben a vallások kérdése állott s nem a nemzetiség.*

S most vizsgáljuk meg, hogy mi lett intéz-

kedésének eredménye. Legelőször is konstata-lonk kell, hogy az oláhok nem lettek protes-tánsok. Ha el is fogadta egy néhány község proforma a Kálvin hitét, a mint alkalom nyílt, visszatért a görög valláshoz. — Rákóczy, a protestántizmus szemellenke megfelelően elren-delte, hogy az isteni tisztelet nyelve a román legyen, románra fordította a katekizmus-t, a bibliát, az egyházi könyveket. Ez által a román nép felszabadul a szláv és görög befolyása alól, mely évszázadokon át lenyűgözve tartotta. Nyelve fejlődésnek indult. Ez volt az első lökés, mely kulturájukat lábra állította. S ha igaz az, hogy csak művelt nép lehet igazán szabad, akkor az oláh szabadságtörökvéseknak a legelső esir-raját is itt kell keresnünk. Nehéz volna ezt a Rákóczy György céljai közé sorozni. Ő a prote-s-tántizmust akadul erősíteni, de reudeletével az oláh kulturának alapjait rakta le.

Diplomájának második következménye az volt, hogy elősegítette az unió ügyét. Intézkedései ugyanis teljesen alárendelték az oláh pap-ságot a kálvinista szuperintendensnek. Beeszl-tak a hitéletbe s azt átakarták alakítani. Meg-kötötték a szertartásokat. Szóval: a román egy-ház szolgál helyzetbe jutott. Csodálkozhatunk-e, ha ily körülmények közt kész örömmel elfogad-ták az uniót, mely sokkal nagyobb szabadságo-kat biztosított számukra?

Rendkívül érdekes a görög keleti papság helyzete ebben a korban. A püspököt, sőt még az espereseket is a fejedelem nevezte ki, a szuperintendens ajánlatára. Így pl. 1656-ban, Stefanu Simionu halála után, II. Rákóczy György kinevezi Sava Brankovici-ot. A püspököt azután Bucaresti-ben a görög egyház szertartásai szer-int felszentelték. Hivatalt azonban csak akkor foglalhatta el, ha a protestáns szuperintendens kezébe a bűségi esküt letette. Felesleges ennek az állapotnak a visszasz voltát fejtegetni, hisz mindenki ismeri a görög egyház és a kálviniz-mus tanai közti ellentétet. Melán csodálkozhatunk a fölött, hogy akadt püspök, a ki ezt az esküt letette, és hogy a többiek nem léptek föl ellene. Annal különösebb ez, mert az unió ide-jén ugyancsak nagy volt a felzúdulás Konstan-tinápolyban és Bucarestiben. Az oláh egyház alárendelt helyzetét jellemzi az is, hogy a ki-nevezett papok elébe a következő feltételeket szabták: 1. Isten ígétjét a nép nyelvén kell hir-detni. 2. A románok számára nyomotott (kál-vinista) katekizmust olvassák és olvassassák a templomokban. 3. A kereszténység és házasság szertertasait változtassák meg, vagyis ezeket ne a görög rítus szerint szolgáltatassák ki. 4. A papok függjenek mindenben a kálvinista szuper-intendens-től s ügyeikben tőle kérjenek utbaiga-zítást. Nem szabad soha szem elől tévesze-nünk azt sem, hogy ezek a pontok nem képez-ték kétoldalú szerződés tárgyát, mint az unió feltételei, hanem rendelet jellegével bírtak.

Sava Brancovici metropolita azután ügyesen felhasználta népe javára a Rhédey, Kemény, Barcsay és Apafi versengését, a mennyiben ezektől a fejedelemtől a segítség fejében enged-ményeket csikart ki. A református papok azon-ban főként pedig a kálvinista püspök csakhamar visszavonatták ezeket Apafival, ki 1669 február 20-án Gyulafehérvárt diplomát adott ki melyben megerősítette Rákóczy intézkedéseit s azokhoz még négy pontot csatolt. A három első a ro-mán nép művelődését célozza, a negyedik pedig megadja a kálvinista püspöknek a gör. kel. zsi-nat összehívásának és vezetésének jogát s kö-telezi a papokat, hogy vegyenek részt a refor-mátus zsinaton, „hogy legyen alkalomuk az igaz vallás tanainak megtanulására.” Mint ebből is látható, a fejedelem és a rendek mindent el-követtek arra nézve, hogy az oláhokat a kálviniz-musnak megüyerjék. Apafi 1680. dec. 28-án.

Gyulafehérvárt kiadott oklevelében szigorúan elrendeli: „Ut episcopus Valachicus... a prae-scripto Episcopo orthodoxo Transylvaniae de-pendat“; ki „magyar és oláh református püs-pök-neki is cimezte magát.

Az erélyes fellépésnek, a rendszeres téri-tésnek volt is sikere. Fogaras vidéke, hol majd-nem kizárólag románok laktak, ki volt véve a metropolita joghatósága alól s külön református püspökséget alkotott. Hunyadmegyében is szép számmal voltak kálvinista oláhok s ezek a többiekkel szemben kedvezményben részesültek. A kik nemességé nyertek, ügyszólván mind áttértek s lassankint beolávdák a magyar-ságba. A papok azonban a nép kedvéért a leg-több helyen megtartották a külső formát, a görög egyházi szertartásokat, dacára annak, hogy a fejedelmek erre nézve máskép intéz-tekdek s még a kereszt használatát is tiltót-ták. A nép, sőt a papság egy része is, a mű-veltségnek oly alacsony fokán állott, hogy a hitágotzatokkal ugyan édes keveset törődött. Nem ismerte, nem értette azokat. Ha egy akkora nagy úr, mint a kálvinista szuperintendens, parancsol valamit, vakon engedelmeskedtek. Baritiu György nagy művelőben a román nép szempontjából szomorúan konstatálja, hogy nem akadt egy bátor férfi sem, ki határozottan, véglegesen az egyik vagy a másik fél mellé csatlakozott volna. Áttértek, — úgy sntnyomban*.)

Ebben a korban az oláh papság botrányo-san alacsony színvonalon állott. Az erdélyi fe-jedelemkénytelenek voltak a legszigorubbán meghagyni az oláh püspököknek, hogy ne me-részkedjenek többé pénzért pappá szentelni olyan parasztokat, a kik még irni sem tudnak. A tehetősebb parasztok közül nagyon sokan, hogy a jobbjági kötelezettségek alól legalább részben megszabaduljanak, pappá szenteltették magukat. Így azután nagyon megnövekedett a papság száma, s hogy megélhessenek, tör-vénytelen illetékek fizetésével sarcolták a népet. Tömerdek visszaélés történt a vallásadta papi batalommal és az egyházi átokkal. Az unió létrehozásában buzzogóldó jezsuiták írják 1696-ban, hogy akkor az oláh papok theolo-giaiilag oly tudatlanok voltak, hogy még a szentségek erejéről és hatásáról sem volt fo-galmuk.

Apafi halála után nemsokára Erdély telje-sen Lipót kezébe került, ki a viszonyok szá-balpozására kiadta az általános ismert Diploma Leopoldianát, mely egyenlő jogot biztosít a bevett vallásfelekezeteknek. A katolikusok azonban hátrányban voltak a többiekkel szem-ben. Templomaikat lefogialták a protestánsok papjaikat száműzték. Elsősorban hitszónokokra volt szükség. Beküldték tehát a jezsuitákat, kik gyakran életüket veszélyeztetve áruhába öltözve jöttek be az országba. A görög keletiekkel még ez a diploma mit sem törődött, ők megma-radtak továbbra is „tört“ vallásnak.

Az önálló erdélyi fejedelemség megszűnté-vel, a románság megszabadult attól a batalom-tól, mely a kálvinista vallásra kényszerítette. Bécsben csakhamar észrevették, hogy a „divide et impera“ elv alkalmazásához kitűnő anyagot szolgáltat az erdélyi románság: Látták, hogy ilyes politikával megbizható elemet nyerhetnek bennük, melyet esetleg a magyarság ellen is fel lehet használni.

Szent-Antal kultusz.

Padúnak sztlőtét, a csodatevő nagy szent-et ma már mindenki ismeri. Ismerik azok a jámbor egyszerű hűvek, ismerik az öntudatos keresztények, a kételkedők és azok is, kik gúnyos megvetéssel, kicsinyléssel beszélnek róla.

* G. Baritiu. Partin alesh din Istoria Transilvaniei I. 150 l.

* A Román Nemzetiségi Törökvések Története Budapest. 1896. I. kötet. 393 lap.

Alakja valóban megkapó. Egyszerű ferenczi szerzetes volt. Lemondott a világról s csak Istennek és a szegényeknek élt. Személyéhez számos csoda fűződött már életében is, de még több halála után.

Tiszteletének legelterjedtebb módja, az úgynevezett „Szent-Antal kenyere“ azonban csak a múlt század vége felé, 1890-ben vette kezdetét, Franciaország Toulon nevű városában. A dolog nem volt sem új, sem szokatlan. Az egész nem egyéb, mint a katolikus egyházban mindig szokásban volt fogadalom egy neme. A nagy elterjedtség és a gyakori alkalmazás azonban némileg módosította, a mi nagymértékben elősegítette leírásait, de részben megszorította a kultusz ellenségeinek számát.

Az intézmény maga, minden vallásos jelentőségétől eltekintve, tisztán csak szociális szempontból is határozottan üdvösnek mondható. A mai korban, midőn az anyagi bajok oly súlyos és nehezen megoldható problémát alkotnak, a midőn a tudomány, az állam és a társadalom vállatve működnek a nép nyomorának enyhítésén, fel kell használni minden eszközt, melynek segítségével a gazdagokat a szegények javára meg lehet adóztatni.

A társadalom meg is teszi a magáét. Gondoljunk csak a jótékony célú előadásokra, mulatásokra, melyek rengeteg pénzt emésztenek föl, úgy, hogy a szegényeknek átig jut belőle néhány fillér. Ezeknél határozottan üdvösebb, célravezetőbb Szent-Antal kenyere, bármilyen szempontból nézzük is.

Anyagi előnye mellett nem kicsinyelhetjük azt az erkölcsi hatást sem, melyet az adakozó, de főként a megajándékozott lelkiületére gyakorol. Az adományokat a templomban osztják ki, rendszerint beszéd kíséretében, melyben erényes, józan életre, munkásságra buzdítják a szegényeket, kiknek gondolkodás módjára igen üdvös hatással van az a tudat, hogy a gazdagok nem feledkeznek meg róluk, hanem segítőkésre sietnek nyomorúságukban. Ez megóvja őket attól, hogy a már-már mindenütt fellépő szociáldemokrácia karjaiba vessék magukat.

A díszettel azonban gáncs is jár.

Hallunk komoly kifogásokat még katolikus körökben is, miket elmondunk röviden egy pár sorban.

Az első az, hogy babonára szoktatja a népet. Annyiszor vágják már a babonáság vadját alapítván a szemünkbe, hogy szinte mosolygunk, ha halljuk. A mily üdvös és óhajtható, hogy úgy a művelt, mint az egyszerű ember, Istenbe helyezze bizalmát s tőle kérjen és várjon segítséget minden ügyében, bajában, épp oly veszedelmes, ha ez a vallásosság babonává tájult. Erre pedig az együgyű, katekizálatlan nénekben meg van a hajlam. S bizony még ma is fordulnak elő olyan sajnálatos esetek, hogy egy-egy lelketlen ember saját önző céljaira használja föl a nép tudatlanságát és a miszticizmus iránt való hajlamát, melyet a Szent-Antal kultusznak gyors, vezetés nélküli terjedése, a szükséges lelkipásztori oktatások hiányában könnyen fokozhat a babonáságig.

A másik dolog pedig az, s ez már nem pusztán ellenvetés, hogy néhol Szent-Antal tisztete oly nagy mérvet öltött, hogy az istentisztelet többi ágait egészen háttérbe szorítja. Magam ismertem egy művelt, előkelő nőt, ki vasárnap délután nem volt hajlandó eljönni a sz. misére, délután azonban hosszabb ideig imádkozott a templomban Szent-Antal szobra előtt. Ennek az állapotnak visszásságát a Közművelődés olvasói előtt azt hiszem, felesleges fejtegetnem; csak arra kívánok rámutatni, hogy ha a felsőbb körökben is előfordul ilyesmi, milyen tefogások uralkodhatnak azon hívők között, kiknek műveltsége jóval csekélyebb!

Gyakran láthatunk embereket, kik bejönnek a templomba és ügyet sem vetve a fölöttára, az Oltári Szentségre, leírlelnek Szent-Antal képe elé és gyakran onnan, csak anélkül télvállaló hallgatják a szent misét is.

Nos, ez nem jól van így! Mert bármilyen üdvösnek tartunk is a szentek tiszteltetését, mindenestre eléte helyezendő annak a sz. mise buzgó hallgatása és az Oltári Szentség imádása.

E ferdeáveket részben az is előidézi, hogy Szent-Antalnak igen sok híve van a protestánsok körében. Ezek nem ismerik a katolicizmus szellemét, szertartásait. Eljönnek azonban templomainkba gyakran pusztán babonáságból és a nélkül, hogy a legcsekélyebb rokonszenvvel viseltetnének hitünk igazságai iránt, ott térdelnek Szent-Antal oltára előtt és legbuzgóbb tisztelői közé tartoznak.

Mindenki, a kinek van alkalmja a megfigyelésre, és tisztában van a dolog lényegével, tud ezekről a bajokról. S ha tudunk róla, segítenünk is kell rajta. Sovány vizsgálat az, hogy a nagy előnyök háttérbe szorítják a ferdeségeket. Mert hol van az megírva, hogy ezek a dologgal szükségképpen vejejárnak? Nem lehetnek-e meg azoknálkül is?

Az orvoslás eszközeinek megválasztásánál azonban óvakodnunk kell attól a módszertől, mely gyógyítás helyett egyszerűen elpusztítja a beteg testrészt. Az orvosok itt is — a képzett, lelkes lelkipásztorok tehetnek gyakori alapos oktatásaikkal; az intelligens a világi elemek pedig segítenek itt is buzgósággal a lelki orvosoknak.

Gyűjtés Elmér.

Püspök urunk főpásztori látogatása Szászsebesen.

Főpásztorunk a hegyaljai esperes-kerületben bérnakörnyit Szászsebesen fejezte be. Ódon szabványos városka ez, melyben a magyarság mint kis oázis áll az oláh és szász tenger közepette. A magyar elemet csak a m. kir. erdőhivatal, a járási bíróság, a posta- és táviróhivatal, a közigazgatás alkalmazottai alkotják, a nép s a polgárok otáth és szász, a katolicizmus tehát egy 25-öd része a más felekezettieknek. Erdély püspökének apostoli látogatása tehát vallási és nemzeti szempontból is nagyjelentőségű volt ebben a városban. Megerősítette híveit vallásosságukban és felémelte nemzeti érzékükben azokkal a lelkes és tapintatos beszédekkel, melyek részben a templomban, részben a küldöttségek előtt elhangzottak ajkairól.

Junius 13-án d. u. 4 órakor indult el székhelyéről Imeta F. Jákó apát-kanonok, kerületi főesperes, Kováts Lajos kanonok, Vargha Ferenc udvari pap, P. Pucher Anaklet alvinci lelkész kíséretében. Elébe jöttek Pongrácz főszolgabíró és Ikrich szolgabíró Alvincről. Szászsebes értelmisége 17 kocsin vonult ki a hön várt főpásztor elé. A fogadás egy kiemelkedettebb helyen, hol az alvinczi út a szászvárosiba szakad, ment végbe. Konrad polgármester átértett szép szavakkal üdvözölte a főpászort előbb magyar, majd folytatva német nyelven, mint a mely nyelv a szászsebesi polgárság többségének anyanyelve. A főpásztor szokott bölcsességével és szeretetméltségével magyarul válaszolt. A bevonulás Szászsebesbe oly meglepő volt, minőhöz hasonló a hegyaljai kerületben nem fordult elő. A harangok minden felekezet templomában ünnepélyesen zongtak, az utcák, ablakok, kapuk érdeklődő és tisztelő néppel voltak tele. A főpásztor kegyes mosolylyal közöln mindentel. A kath. templomhoz vezető Jakobi-ucca zöld galyakkal és tőfű bársonyával van behútoe és tisztelkedő sokasággal tele.

Kischer főgondnok és városi rendőrkapitány

az egyháztanács és ünneplő sokaság élén szép magyar beszéddel üdvözölte a főpászort. A templom előtt pedig Lenes Imre lelkész fogadta lelkes beszéddel, mire a főpásztor kegyes szeretettel válaszolt. A templomba vonulást alatt Resch Lőrincz kántó vezetője mellett kellemes összhangzatban gyönyörködöttetett az „Ecce Sacerdos magnus“ dallama.

Az egyházi imák után a főpásztor a székre lepett. Látogatásának bármás előbb magyar, aztán német nyelven oly közvetlenséggel, atyai bensőséggel és alaki remekléssel fejtegette, hogy a legkomolyabb férfiak szemei is a meghatottság könnyeivel teltek meg. E hatás eredménye örvendesen mutatkozott is úgy 13-án este, mint másnap reggel a gyónók nagy számában, kik között számos férfi is teljesítő katolikus hitének legfőbb bizonyítékát. A főpásztor pápi kísérője, melyhez még szombat este Gidófalvi Gergely prépost főesperes is csatlakozott, csak 10 óra felé telepedhetett le a vendégszerető lelkész vaoarójához.

Junius 14-én vasárnap a főpásztori látogatás magasztos tényei a hívek nagy buzgósága és a felekezettek élénk részvétele mellett folytak le. A főpászortól felejtől szentmise áldozat után előbb a helybeli lelkész, aztán a püspök mondott a hívek valamennyi rétegének szívéhez szóló tanulságos beszédet. A hallgatóságot főlemelte és elragadta azon apostoli buzgóság, kiadó szeretet, ületeltetés és ekeaszólás, mely csak az isteni tudománytól áthatott és szeretettől lángoló szívvel aradozhat. A főpásztor ezután a bérnalás szentségét osztotta ki megáthatott híveinek, kik a hitközség csekély népességéhez képest még a felnöttek sorából is nagyszámmal jelentkezőnek, minthogy 18 év óta nem történt itt főpásztori látogatás.

A szent események lefolyása után a főpásztor a szászsebesi hitközségeket és hivatalos testületeket fogadta. Tisztelegtek: a róm. kath. egyháztanács élén Kischer főgondnokkal, a gör. kath. képviselők Dobrescu Sándor főesperessel, a gör. kath. lelkészek, a ref. eklézsia képviselői élőkön a főgondnokkal, a városi tanács élén Konrad polgármesterrel, a járási tisztikar a főszolgabíróval, a kir. járásbíróság, a m. kir. erdőhivatal nagyszámu személyzete élén Hubai erdőtanácsossal, a m. kir. táv. és postahivatal személyzete élén Kendeffy postamesterrel, a m. kir. állami iskola tanítótestülete s még nagyon sokan, kiknek állásuknak és hivatali működésüknek megfelelő tapintatos és tanulóság válaszköba mondot köszönetet s az egyeseket is magának bemutatatták, lekötelező szeretettel és érdeklődéssel tűntette ki.

A házi gazda vendégszerető asztalát a hivatali főnökök, előkelőségek, helybeli és vidéki birtokosok közül 36 vendég illusztris koszorúja vette körül. A társaságot a főpásztor vallásos és hazafias szeretettől áradó szavakkal köszöntötte fel, s az ebéd vége felé hivatalos dolgai intézése végett visszavonult. A kedves bangulatú társaságban azonban még számos felköszöntő hangzott fel Gidófalvi Gergely, Imets F. Jákó, Konrad polgármester, Hubay erdőtanácsos és mások részéről.

A délelti isteni szolgálat után a főpásztor a helybeli iskolák kath. növendékeit kérdezte ki a hittanból a rezidencia árnyékos kertjében a szőlők és érdeklődő népes közönség jelenlétében. Ezen kedves kathevizálás tanulságos és kellemes voltát, ahogy azt a főpásztor mindenre kiterjedő figyelemmel, tapintattal és szeretettel méltósággal végezte, meg sem kísértjük leírni: ezt csak látni, hallani, élvezni és rajta csak épülni lehet.

D. u. 5 óra tájt vett búcsút a főpásztor a bevonuláshoz hasonló ovációk között Szászsebestől. Egészen székhelyére hazáig kísérték a

szeregett főpásztort Pongrácz Géza, alvinci főszolgabíró, Konrád, szászsebesi polgármester, Kiseher rendőrkapitány, a járási főszolgabíró és a Potoczky testvérek, birtokosok.

A főpásztor székhelyén meg sem pihenven azonnal Tövisre és onnan Kolozsvárra utazott.

H I R E K.

— **Szelid szavak — lesújtó igazságok.** Megjelent a VII. számú püspöki körlevél is, melynek olvasásába, mint rendszeren, gyermeki örömmel, az okulás tiszta szándékával kezdtünk bele. A közepetáján azonban megdöbbenéssel tettük le asztalunkra, mert sor-sor után mind súlyosabban nehezedett agyunkra a nyomon támadt elmélkedés — bágyasztó gondolataival. A körlevélnek ez a része latinal van írva. Címe: Venerabiles in Christo Fratres. Tartalma, melyet egy pár nap múlva szintén látni fognak az érdekeltek, — egy sötét, leverő kép egyházmegyénk életéből. Alig lehetne hinni e kép valóságában, ha nem az írnia és festené, aki mindnyájunknál jobban ismeri az erdélyi egyházmegyét. Hiszen 6 éven át páratlan munkaerővel, emberfeletti fáradtsággal, nép között, urak és főnemesek előtt az apostoli szó, kérdés, intelm eddig nem hallott bátorságával járta be 16 distrikusának minden zeguzagát, elkezdve a városi templomok, iskolák és palotáktól a járatlan havasokban eldugott fenyőkéreg kunyhóig.

Épen most fejeződött be életének, apostoli munkájának küzdelmes 6 évből álló periodusa. Ősszel kezdődik meg a második, melynek eredménye, vége a Gondviselés kezében van. De bizva bizunk az isteni irgalomban s a nagy lélek kitartó erejében, hogy a második periódus végén, ha kezünkben lesz a toll s e lapok szerkesztése, — egy világos színű, egészen új, önértetre, örömré hangoló képnek leszünk majd boldog másolói.

— **László Polykárpot** az erdélyi szent Ferenc-rend szerzetnek hosszú éveken át tartomány főnökét a múlt héten Rómában a szent Antal kollegiumban (via merulana 132) tartott egyetemes epítulum defintor generalis választotta. A milyen mélyen sajnáljuk egyrészt érdemes tartomány főnökünk távozását, a ki után Rómában fog lakni, másrészt éppen olyan nagy örömmel üdvözöljük a defintor generalis urat magas állásában, mely által egyházmegyénk és édes hazánk is magát megtisztelve érzi. Az Isten éltesse!!

— **Gondnoki beiktatás Radnóton.** E hó 14-én iktatta be Veress Lajos külkülli ker. esperes a radnóti r. kath. hitközségtől egyhangulag megválasztott s a püspöktől megerősített új gondnokot **Vorth Emmamélt** hivatalába. Mise közben, melyet László János radnóti plebános végzett — szószékre lépett a ker. esperes és szép beszédben emlékezett meg a volt gondnok Izmael Mihály nagybirtokosról, ki 20 évi gondnoksága alatt a lelkiismeretes munkálkodásán kívül mintegy 2000 koronára menő áldozatot hozott tulajdonából egyháza javára. Ezt legszebben igazolja azon szószertint között magas püspöki leirat, melyet az esperes a szószékéről felolvasott: „Sz.

1557–1905.” „Izmael Mihály visszalépő gondnok iránt, ki nem csak ez állásának hosszú időn át eredményes betöltése és áldásos munkálkodása által, hanem nagylelkű áldozatok hozatalával is egyháznak valóságos jöltevéje lett — az egyháznak a jegyzőkönyvben kifejezett hálájához főpásztori elismeréssel én is hozzájárulok, s midőn rá és hozzátartozóira atyai áldásomat adnám, azon reményemnek adok kifejezést, hogy bölcs tanácsát és jóindulatát az egyházközség jövőben sem fogja nélkülözni. Gyulafehérvár, 1903. április 29. én. Gusztáv Károly s. k. erdélyi püspök.” Ezután ker. esperes megható szavakkal esetelven új gondnok előtt azon kötelességeket, melyek e tiszttel járnak, töle az ünnepélyes esküt bevette s működésére Isten áldását kérte. Délben az új gondnok barátságos ebédet adott, melyen a kortlet papjai közül is többen részt vettek. Délután 5 órakor pedig ker. esperestök a papság kíséretében látogatást tett a volt gondnok Izmael Mihálynál és személyesen adta át a fenti magas püspöki leiratot, hozzá fűtven a maga háláját is, a ki hosszú időn keresztül tanja volt Izmael Mihály nagylelkűségének. Tájékozási szolgáljanak Izmael Mihálynak csak a legújabb időben hozott áldozatait: 1898. évben új templomunk berendezéséhez 600 koronát adott; ugyanakkor a faldistoriumot és székeit kijavíttatta. 1900 évben díszes miseruhát hozott dalmatikákkal teljesen felszerelve 380 korona értékben, 1901 évben meghozatta a Stáció képeket 280 korona értékben. 1902. évben hozzájárult szép összeggel a művészi kivitelű Szent Antal szobor megszerzéséhez. Ezek elég szépen beszélnek az ő jó szívéről.

— **Szentelések.** Püspök urunk folyó hó 24., 25. és 26-án fogja a papszenteléseket a székegyházban végezni.

— **Szentgyakorlatok.** Egyházmegyénk papjai, professorai és tanítói az idén is reszülhetnek a lelki gyakorlatok áldásaiban, melyeknek szervezése kegyelmes főpásztorunknak oly sok utánjárásba, annyi sok áldozatba kerül. E nagy jötte-ménynek az lesz méltó hálája, ha fokozódó buzgalommal veszünk részt azokon. A papok lelki gyakorlatát Csik-Somlyón és Gyulafehérváron lesznek. A csik-somlyói megkezdődik július 6-án, a gyulafehérvári pedig augusztus 25. én d. n. 5 órakor. A professorok és tanítók részére tervezett szentgyakorlat július 13-án, délután 5 órakor kezdődik Csik-Somlyón. A kik a csik-somlyói lelki gyakorlatban akarnak részt venni, Bálint György szemináriumi régensnek július 1-ig multhatatlanul jelentsek be szándékukat egy levelező lapon, a Gyulafehérvárra jövőeknek pedig augusztus 20-ig kell jelentkezniük Dr. Balás András papnevél intézeti rektornál.

— **Urnappja.** Szamosújvárt fényesen ünnepelték meg a legméltóságosabb Oltáriszentség megalapításának emleknappját. E hó 11-én az örm. kath. főtemplomban volt az ünnepélyes körmenet; 14-én pedig — vasárnap — a szent. Ferenc-rendiek templomában tartott meg az urnappja. A szent misét Salamon Albert házfőnök végezte, Lukács Károly fejeztéti lelkész, Kapatán Márton örm. kath. lelkész és Esztégár Gergely hittanár segédkezése mellett. Evangelium után Esztégár Gergely lépett a szószékre és az Oltáriszentségről mint lelkünk táplálékáról szólva, gyönyörű példákkal igazolva fejtette, hogy miként növeli az Oltáriszentség gyakori vétele Isten és embertársaink iránti szeretetünket. Misa alatt László Mariska, Esztégár Mariska, Papp Anna, László Tilda, Aján Mariska és Papp Tilda énekeltek a városi zeneegylet zenekísérete mellett. A mise végzetével megtartott körmenetet Bárány Lukács kanonok plebános vezette. Igen kedves volt a hmszonnyeg felhőre öltözött kis leánykák menete, melynek rendezése

Balla Terka tanítónő fáradhatatlan buzgalmát dicséri.

— **Urnappja Kiskapuson.** Mivel a régi kegyetes szokás szerint a kiskapusiak Urnappján Medgyesre szoktak bemenni processióval, az Urnapi ünnepélyességet az idén is Urnapp vasárnapon tartották meg Kiskapuson, melyre viszont a medgyesiek jöttek el körmenetileg. A templom zöld ágakkal, az oltárok szép virágfüzerekkel voltak fölékesítve. Az ünnepi misét P. Kóry medgyesi házfőnök celebrálta, Holló András boljai plebános predikált Jézus szeretetéről, Tözsér László helyi plebános pedig a 4. evangéliumot énekelte. Délután a vécsernyét Tözsér plebános celebrálta, mely alatt rövid ker. tanítást tartott Jézusnak mai földönjárásáról az Oltáriszentségben. Vécsernye után a medgyesi keresztalját kísérték el a kapusiak plebánosuknak vezetése alatt.

— **Attörés.** Gipsz Sándor m. kir. csendőrvezető, lajosfalvi lakos, az izraelita vallást elhagyva belépett egyedül hívőzítő egyházunkba s miután Beszedits Bertalan lelkész megkeresztelte, jun. 14-én letette a hitvallást. Kívánjuk az új keresztényre Isten áldását.

— **Zászlómegáldás.** Szép és valóban lélekelmélő ünnepély folyt le e hó 13-án Szamosújvárt a szent. Ferenc rendiek templomában. E napon áldatott meg a vallásos szamosújvári hívek buzgótsága folytán készített azon zászló, melynek egyik oldalán az „Immaculata Conceptio“, — másik oldalán Paduai Szt. Antal képe van. A szent-misést Salamon Albert házfőnök végezte, miattán László Mariska szép eszengő hangjával emelte az ünnepélyt élénkelve Stradella „Pieta“-ját és Wolf „Benedicite“-jét. Misa végzetével a szentélyben elhelyezett zászlóhoz ment a megáldást végző pap és felszentelte a szent jelvényt, hogy hirdesse dicséretét a Boldogságos Szűznek és a nagy hitvallóknak Paduai Szt. Antalnak. A szegbeverések után Esztégár Gergely áll. főgymn. hittanár, a szent. Ferenc rend. confratere tartott nagyszabású beszédet; fejtegette a zászló eredetét, s rámutatott arra, hogy a zászló nem pusztá ekkessége a templomoknak, de egy oly szent jelvény, mely a hitért való lankadatlan és tántoríthatatlan harcra kell hogy figyelmeztessen mindenkit. A zászlóanyai tisztet ötv. László Lajosné teljesítette. Koszosor lányok voltak: Esztégár Mariska, Kovrig Mariska, Teilmann Gizella, Aján Mariska és Szabó Margita. Szép ünnepség tanúi pedig azzal a gondolattal hagyták el Isten házát, hogy nem halt ki még a hívek szívéből a vallásos buzgótság.

— **Egy darab a székelymentő akcióból.** Hiteles értesülésünk szerint Brassónak fiatal, agilis apátplebánosa, Neuhirrer Ödön közelebről egy eseléd otthon fog létesíteni a Brassóban szolgáló székely leányok részére, a hol a vasár- és ünnepnapok délutánját a magára hagyott ezer vezélynek kitett szegény eselédleány lelki-eg-tesztileg üdvösnö tölthesse el, a kísértések ellen pedig kellő erkölcsi támogatást nyerjen. Ez már csakugyan gyakorlati megoldása a székely kérdésnek. Mi a magunk részéről sikert kívánunk a nagyszabású tervhez.

— **Liturgikus és egyházi zene kurzus.** Püspök urunk áldozatos jószágából július 17-én és 18-án, a tanítók szentgyakorlatai után azonnal, egy rendkívül tanulságos, gyakorlati tanfolyam megy végbe Csik-Somlyón az egyházi liturgiából és zenéből. A kurzus vezetői: Bundola János, az *Egyházi Zene Közlöny* jeles szerkesztője és Kerech Ferencz esztergomi híres karmester. A tanfolyamra jelentkezhetnek papok és világiak egyaránt. Szándékunkról azonban értesítések kellő időben Dományecz Péter, tanítóképző intézeti tanár Csik-Somlyón.

— **A gyfehérvári** r. k. elemi iskolában az évről vizsgálatok t. hó 18—19-én nagy érdeklődő közönség jelenlétében folytak le. A jelenlévő szülők meggyőződhetnek a gyerekek okos, talpraesett feleleteiből, hogy a tanítótestület mindent elkövetett, a tanulók kiképzésére. Őszintén mondhatjuk, hogy ritkán voltunk tanúi ilyen fokú iskolákban ilyen szép eredménynek. Huszadikán tizenöt pontból álló tünetséggel zárták be az iskolát. Az évszáró, melyen a jutalmak is kiosztottak, jelen voltak Imets F. Jákó apátkanonok, kerületi igazgató, Zomora Dániel kanonok-plebánus az iskola igazgatója, Molnár János preláta, a két városunkban élők, Novák Ferenc polgármester, az egyházközség gondnoka, több egyháztanácsos és a szülők közül igen sokan. Ezúttal is meggyőződünk, hogy iskolánk igen szép missziót teljesít városunkban a óhajtható volna, hogy az illetékes hatóság az iskola tovább fejlesztésére mindent elkövesse.

— **Az erd. róm. kath. tanítóegyesü-**letek szövetségének választmányja jun. 17-én Imets F. Jákó apátkanonok elnökölete alatt gyűlést tartott. A választm. gyűlés főtárgya a nyárra tervezett gyűlés megbeszélése volt. A nyáron tartandó gyűlés elé több akadály merült fel, a legjelentékenyebb azonban az alapszabályok meg erősítésének kérdése; azok kivül még két körülmény álltában, az első az, hogy a csiksomlyaitanítóképző igazgatójának értesítése szerint a szent gyakorlatokat megelőző napokat a kántortanítók részére rendezendő egyházi ének-tanfolyam foglalja le, a második meg az, hogy az egyes tanítóegyesületek előadókát nem jelölték ki, sőt némelyek képviselőiket sem jelentették be. Azonban mielőtt az alapszabályok megerősítésének ügye elől, a választmány intézkedni fog, hogy az első rendes gyűlés legalább októberben legyen megtartható.

EGYESÜLETI ÉLET.

Oltáregyesületi hírek.

A központi oltáregylet fényes jelét adta Jézus szíve iránti hódolatának. A három nap tömve volt a templom úgy a reggel sőt misék alatt, mint az esti szent beszéd és litánia alatt. A szt. gyóaszt sokan vérezték. Emelte az ünnepest fényét az, hogy a püspök úr tartotta a szentéges misét a szt. Szív ünnepest s az ő kecséből vették az élet kenyérét. Mise végén a felajánló imában kérte a szt. Szív áldását az oltáregyesületek áldásos működésére.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Könyvismertetés. Compendium Theologiae Moralis. Irta Ujfaluai József dr.** kanonok és teológiai professzor.

Ritka dolog egyházmegyékben, hogy egy pap nagyobb szabású könyvet írjon. Elfoglaltsága minden papnak akkora, a megelhetési gondok sok helyen oly nehezek, hogy alig akadhat idő hódalmi munkálkodásra is. S ha mégis piacra kerül egy-egy értékesebb munka, írójának érdeme annál nagyobb, az öröm és büszkeség az ösmerősök között annál általánosabb.

Ujfaluai professzor volt 25 évig a gyulafehérvári teológiai. Szélesebb körű irodalmi munkásságot — alig volt ideje kifejtene. De mint tanár világoz fejével, alapos, értelmes magyarázataival becsültette tette nevét hallgatói közt. Nem volt soha fellételes, kapkodó, nem játszott a rakétás zenit, hanem minden órára pontosan elkészítve, ismeretét évről-évre bővítve, hangsúlyszorgalommal — nőtte ki magát negyed század alatt a katedra nagybecsült emberévé. Jelen munkája is igazolja állításunkat s a tankönyvírókat a professzorral egy sorba helyezi. Végig olvasva minden lapját, látjuk, hogy nem vásári munka, mely pénzért készül, hanem egy okos, gondolkodó agynak termése, mely tudásból és a tanítványok iránti győngéd szeretetből származik.

A könyv terjedelme 416 oldal, melyből 150 oldal jut az általános résznek. Ez a rész az egész munkának legbecsebb anyaga. Megvan itt minden, amit a legalaposabb erkölcsi tudás megkövetelhet és pedig oly tisztán, világosan megkérve, mint akár a két-háromszorta nagyobb munkákban. Rövid, de szabatos meghatározásai, az ontologia és a pszichologia legmélyebb rétegeit érintő boncolgatásai, természetes, könnyen áttekinthető distinkciói, mikre ezt a rendkívül nagy anyagalmat felépíti s annak részait szerves egészbe kapcsolja — világos jelei szerző avatott kezének s azon bölcséleti rutinozottságnak, melynek szőrőjén keresztül lehet csupán ilyen tiszta anyagot nyerni, de a melyre csak folytonos tanulás, elmélkedés, évek nehéz munkájával juthatni el.

Igen sikerült résznek a jó és rossz fogalmának meghatározásai, s ennek kapcsán az erkölcsi jó és erkölcsi rossz közti különbségnek feltüntetése, továbbá a lelkiismeretről szóló fejtegetés. De legszöb valamennyi között az *emberi cselekedetek* c. mű fejezet.

A prolegomenon 2. és 4. pontja ellen azonban szabatoság okából szót emelünk. Főlölséges, sőt értelemzavaró *anyagi* és *atalki* tárgyra (objectum materiale et formale) osztani az erkölcsi tárgyat. Vagyha az osztályozás elkerülhetetlen, inkább legyen *objectum remotum* és *proximum*. A 4. pontban pedig az erkölcsi tanulmány általános és részletes részekre való osztása ilyen formában: — 1. *de moralitate actuum humanorum in genere*, 2. *de moralitate in singulis actibus humanorum spectata*, — tartalmilag csouka, formailag szintelen, zavart. Ennél Müller formulája sokkal tisztább és érthetőbb. Érdeme, hogy figyelmébe veszi a modern irányzatokat is. A determinizmusról, a spiritizizmusról kimerítő felvilágosítást nyújt. Kár, hogy hasonlóképen nem cselekedett a többi téves elméletekkel is. A materializmus, szocializmus, pantheizmus és racionalizmusnál sem ártott volna a rendszernek rövid ismertetése történeti reflexiók keretében. A tiltott könyvekről szóló fejezet a legújabb pápai konstitúcióra támaszkodik, melyet kellő szakértelemmel kommentál.

A bűnök faji és számi megkülönböztetésénél igen helyesen Duns Scotust követve az erényt fogadja el alapul szemben Müllerrel, aki La Croix véleményéhez csatlakozva első sorban a parancsokat tekinti a specifikus megkülönböztetés alapjául. De azért szerző sem mert a tankönyvírók által vert régi csapásról teljesen letérni, mert 3 pontban foglalt talpraesett fejtegetései után nyomban egy negyedik pont alatt oda csatolja a *parancsokat* is, mint megkülönböztetési forrást. Pedig ez csakugyan céltalan szószaporítás, amennyiben az így nyert eredményeket mind igen jól meg lehet fejteni Scotus véleménye szerint is. Ezt nevezik teológiai konzervativizmusnak.

Ami a *különös rész* illeti a tulaagos rövidség és az anyagnak zubbonyosított összeszoritása miatt itt már székebben mérjük mi is a dícséretet. Egyik-másik erénynek csak a száraz deficiencia van meg felvilágosító megjegyzések, találó idézetek nélkül. *Persze tankönyvről* lévén szó, nagyobb hibául ezt alig róhatni föl. A szociologia tág mezejére nagyobb ekszkurziót tehetett volna az illusztris szerző. Pld. a munkadand és munkás közti viszonyból folyó jogokat, kötelességeket bővebben és határozottabban kellett volna körvonaloznia. En a szt.ájakra nem mondanám ki oly apodikta a bűnös jellegét.

A szexuális bűnök modern alakjait sem ártott volna röviden érinteni. Az új idők, új perverzításokat szülnék, melyek széleiben hosszabban szedik a sok áldozatot. Iseri is mindenki az epidemikus tüneteket, csak épen az nem, kinek hivatala volna orvosolni, — a fiatal kezdő gyóntató.

Mindent összegezve — Ujfaluai *Theologiae Moralis*-át, melyről ómagá szerényen mondja, hogy: *juxta probatissimos auctores concinnavit*, de a melyen mi mégis látjuk az eredetiség vonásait, — határozottan jó tankönyvnek nyilvánítjuk.

Kauzi műve félszeg munka. Az általános rész oly szük keretekben mozog, mint egy középiskolai tankönyv. Cathrein erkölcsbölcselete tudósok való, Guri és Lemkuhl bö kazuisztikája miatt a lelkipásztoroknak. Müller könyve már a tankönyveknek igazi prototiponja. Logikus, szembeötlő a rendszere, egyszerű és világos a feldolgozása. E mellett oly vonzó, oly poetikus. De egy kissé bö. Egyetemeken, hol jelesebb ifjak verődnek össze, egész terjedelmében fel lehet dolgozni, de provinciális katedrákon — alig. Ujfaluai könyve e tekintetben — anyagválasztás és a feldolgozás kereteinek megszásására nézve csakugyan első helyen áll. Már könyvének methodikája is mutatja, hogy életének javát a katedrán töltötte, s a liceumi oktatás minden baját, akadályát ismeri. Méltó tehát, hogy munkája kiemelkedjen a kéziratok homályából s piacra bocsátva tért hódítson a provinciális szemináriumokban mindentűt.

Két év előtt a Budapesti Hirlapban valami gyorra tollú, zurnáltudós, az erdélyrezi román ügyekről cikkezve, ki merete mondani, hogy a balázstváli székeskáptalanban több az európai műveltség ember, mint Majláth kanonokjai között. Mérélegyelvek beállítás nem szerepünk, mindazonáltal bátran hangoztatjuk, hogy Ujfaluai kanonoktársaival a hazai káptalanoknak, könyve pedig a tudományok soha sem válik szegyeünre.

* *Megjelent az Erdélyi Oltáregyesületi Lap* I. évfolyamának mutatvány száma. A folyóirat tartalma rendkívül érdekes és változatos, kiállítás pedig méltán dícséri Papp György nyomtatóműhelyét. A folyóirat szerkesztője: *Soothy Gyula* papnövelevő intézet lelkiigazgató, főmunkatársak: *Balázs Ferenc* alesperes és *Hirschler J. dr.* főnövelevőintézet igazgató. Az új lap, mely az erdélyi oltáregyesületek hivatalos közlönye, s melyet a közönség oly régóta vár, kedves vendége lesz minden kath. családnak. A magunk részéről kívánjuk, hogy a maga elé tűzött szép és nemes feladatot minél sikeresebben oldassa meg. Mutatvány számot kívánatra szívesen küld Papp Gy. nyomtató intézete.

A szerkesztő üzenetei.

N. Gy. A küldött közleményt, mint hangulatos, kedves tudósítást mi: számunkban a legnagyobb örömmel használtuk volna fel, de most már késő, mert már megemlékeztünk a dolgról. Annak pedig, a mi nek szánta — több okból — nem válik be. Reméljük azonban, hogy közelebbről ilyet is kapunk onnan.

R. K. A legnagyobb örömmel fogadjuk lapunk munkatársai közé, de most küldött cikke minden érdekessége ellenére nem illesztjük lapunk keretébe. A kéziratot egy ideig — kivételesen — megőriztük. Tessék megfigyelni lapunk irányát és szellemét s ennek megfelelő dolgozatokkal avagy érdekes eredeti tudósításokkal sziveskedjék felkeresni. A viszontlátásra!

Spektatornak helyl. Vettük sorait, melyekkel minket a *Gyulafehérvári Hirlappal* szemben védelmébe akar venni. Az irántunk érzett érdeklődést köszönjük, de a közleményt közre nem adjuk, mert habár szemenzedett igazságokat is tartalmaz, megakarunk maradni előbbi elhatározásunk mellett, mely multkori sorainkból is kitűnt, hogy t. i. mi ezúttal elvezettük a Gy. H.-al. Ha mi egyet mondanánk, a Gy. H. százal válaszolna, ilyen haszontalan szószátyárságra sem időnk, sem kedvünk. Na meg aztán aki az Aepopus-féle mesét, a farkasról és bárányról, sem is ismeri (mert hiszen a visszavarást nem mi kezdtük, ezt talán nem felejtette el a szomszéd) és nem is tudja alkalmazni: azval ugyan miért vitázunk? Hogy ez tervszéri hajza?! (Mintha hallottuk volna már ezt a hangot.) Ő jó tudja, hogy a mint vannak képzelet beégék, úgy lehetnek képzelt hajzák is!

Pályázatok.

— *A sárpataki* róm. kath. kántortanító állásra (Nagy-Küküllőmegye) pályázat hirdetik. Évi járandóságai az egyházmegye szegénykántortanítók alapjából 1-ór 24 kor., ez minden év október 31-en utólagosan vehető ki. 2-ór 100 kor. a püspöki uradalmi magánpénztárból és 3-ór 200 kor. a püspöki kistérgőalapból évenként utólagosan adatik ki. 4-er 104 kor. a Fogarassy-féle alap után és 5 ór a vallásalaphól 240 kor. minden hó utolsó napján — utólagosan vehető fel. 6-ór egy szentmise alapvány után a szolgáltatást 1 kor. 20 fillér. 7-er 1 hold 1378 □-öl föld a belsőségben, szántó, kaszáló, gyümölcsös; ez ha haszonbérbe adatik 50 kor., de a haszonélvező tartozik a kerítést jókarban tartani. 8-ór van két szoba, konyha, kamra, a konyhában sütő kemence, az udvaron kút, szoba alatt pince. Teendőit 1-ór az osztatlan iskolában mindkét nemű tanulókat az ismétőkkel együtt tanítani, 2-ór a kántori, segrestyési, harangozó teendőket végezni, a templomot tisztán tartani de ezek mindössze sem terhesek, mert a harangok nem nagyok a templom kicsiny, a hívek száma csekély, csak jóakarát kívánatlik. Pályázni kívánók felszerelt folyamodványukat méltóságos Gróf Püspök Urunkhoz t. évi június hó 15-ig terjeszsek fel.

Kelt Sárpatakon 1903. június hó 17-én.

P. Both Demeter
iskolaszéki elnök.

— *A vécei* róm. kath. hitközségben a másodtanítói állásra pályázatot hirdet az iskolaszék. Fizetése 800 k. alamségély. — Kötelessége a rábizott osztályokat önállóan tanítani és a püspöki terv szerinti vezetni. A kántori teendőkben szükség esetén segítendő a felszólalt gondozni. A szükséges okmányokkal felszerelt tankepesítési oklevelet az iskolaszék alólirt elnökhöz f. évi június hó 15-ig adják be a pályázók Vécke, 1903. június 18-án.

Császár János,
pályázók, isk. szék elnök.

— *A nagyszombat* római kath. Terézvárházánál megüresedett két tanítói állásra pályázat hirdettek. Pályázhatnak róm. kath. vallású okleveles tanítók. Mind a két állásnak jövedelme 1000 korona törzsfizetés, ötödéves korpótlék, három szobából álló lakás és kert. Kötelességek: az osztályok vezetése, azonkívül az egyik állománánál a kézimunka, a másikonál a torna tanítása minő a hat osztályban. A kellően felszerelt folyamodványok Püspök ur Ö méltóságához címezve július 15-éig a Terézvárház igazgatóságához küldendők be.

Nyitlter.)*

Urak figyelem!!

Az *Első Budapesti Mértékutáni Szabóság*
Budapest, VII., Csömöri-ut 11.
15 és 18 forintért

készít remek szabással és szakértelmi kidolgozással divatos férfi öltönyöket, gyapjú szövetből.

Minták és mérték-utasítás küldése ingyen. Ha az ország bármely részében egységben 3 helymegrendelés biztosítva van, értesítésre oda küldjük utazó szabásunkat gazdag mintáinkkal. A t. megrendelő semminemű költséggel nem lesz megterhelve, mert utazó szabásunk évi vasuti bérletjeggyel vannak ellátva.

Szíves megkereséseket kér

az *Első Budapesti Mérték utáni Szabóság,*

Budapest, VII., Csömöri-ut 11.

KLEIN ADOLF, főszabász.

Az ezredéves országos kiállításon kiállítási érmmel kitüntetve. kitűnő ízlésért és jeles munkáikért.

CSUHA ANDRÁS

papi szabó, reverenda- és olmadakészítő.

Az 1896. évi orsz. kiállításon a bihoros bereg-primás rendelkezést állította ki. — 1877. óta készít papi és polgári ruhákat, bírtum, pallium muezetumokat és ezmadákat stb.

Budapest, IV., Papnövelde-u.

8., I. II. ajtó, II. udvar.

Czégemet a t. papság figyelmébe ajánlom, törekvésem oda lesz irányulva, hogy megrendelőimet jutányos árak mellett pontos és lelkiismeretes kiszolgálás által — teljesen kielégítem.

TARTOS SZAGTALAN
Csakis Christoph-féle lakot kérjünk!

AVALÓDI
Christoph-Lak
A LEGJOBB MAZALÓ ANYAG A PADLÓKRA

AZONNAL SZARAD
A szoba azonnal használható.

ehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a keleten szag és lassu, ragados száradás, mely az olajfestéknek és az olajlakknak sajátja elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörölhető, anélkül, hogy elvizenéi fényét. Meg kell különböztetni.

szinezett szobapalló fénymáz,

sárgásbarnát és mahagombarnát, mely akárcsak az olajfesték fűdi be a pallót s egyuttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen befűd minden foltot, korábbi mázolást, stb; van azután:

tisza fénymáz (szinezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékkel már bemázolt egészen új pallóra való.

Csak fényt ad, ennélfogva nem fűdi el a lamustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyzet méter (2 közép nagyságú szobara való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendések minden városban, ahol raktárak vannak ide küldendők — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel azt a több mint 35 éve létező gyártmányt sokféle utánózzák és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Christoph Ferenc

a valódi szobapalló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója.

Főraktár:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben

GYULAFEHÉRVART.

Főpásztori körlevelek és másnemű könyvek avagy diszművek bekötését olcsó árban elvállalja. jól és gyorsan eszközli

PAPP GYÖRGY könyvkötészete

Gyulafehérvárt.

A bekötésre szánt körlevelek jól csomagolva a legtávolabbi helyről is beküldhetők. a pontos összeállításért a vállalat felelőséget vállal.

Felette fontos

minden mezőgazdára, minden állattulajdonosra, minden juh- és sertésenyésztőre s minden kisgazdára! „Miként bizalom fel gyorsan sertéseimet?” „Miként lesz marhám gyorsan piaczképes?” „Miként gyorsíthatom ökreim hizlalását?” „Mely szerrel érem el teheneimnél és kecskéimnél a jobb tejet és nagyobb tejelést?” „Mivel mozdítom elő növeudék marhám gyors felnövését?” „Mit kell használnom, hogy marhám mindig egészséges legyen?”

Ez csak az által érhető el, ha a takarmány vagy ital mellé az itt látható védjeggyel ellátott, törvényesen védett, sokoldalulag kipróbált s a legmagasabb kitüntésekben részesített

Regensburgi «Étvágy» takarmányfűszer

vegyítetik.

A költsége ennek igen csekély és dusan visszatérül. Kapható minden nevesebb kereskedésben, vagy egyenesen a cégénél:

MEISE LAJOS mezőgazdasági készítmények gyára

S Z Á S Z E B É S.

Tájékoztatók, tüzetek és utasítás ingyen szétküldve. Raktárak minden oly községben, hol még eddig nincsenek, felállítanak, mire névze sziveskedjek egyenesen a fenti céghez fordulni.

Főraktár Gyulafehérvárt: SCHLESINGER TESTVÉREK üzletében Novák Ferencz-tér.

KOROND

a székelyföld legolcsóbb, sóval telített pormentes enyhelevegőjű gyógyhelye. *lvoviz — kefir és tejcura.* Sós-vasas fürdők, *görcély korosok* és női bajok ellen szénsavas-vasas fürdők *vérszegények és lábbadozók részére*; lignosulfít belégzési gyógy-mód *tüdőbántalmak* minden neménél.

Fürdőidény tartama június 15-től szeptember 1-ig.

Szobaárak 1 koronától 2 kor. 40 fillérig. — Ismertetőt küld

Gáspár Gyula tulajdonos (Marosvásárhelyről.)

Korondi szénsavas-vasas borvíz, ajánlva *görcélykor, vérszegénység, gyenge emésztés, holyaghurutoknál* 1 literes üveggel 50 rekeszes ládában 12 fillér. — Megrendelhető a fenti címen.

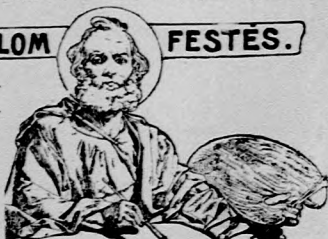
Hirdetéseket jutányos árban közöl e lap kiadóhivatala.

Sürgöny - Blaskovits Sokszorosán kitüntetve

TEPLOM FESTÉS.

Első országos művészeti és szettintézet.

A lapítottatott 1887-ben.

Blaskovits Bátor Mihály

Sabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67,898. szám alatt és Tolnai Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem.

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), Torony-keresztek aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés, eső által le nem mosható. **Óltárképek festése műveszi kivitelben barmiatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elsőre nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak.**

Oajba oltárkép

magas centim.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök képe van és egyszer-mind szabadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéknak szolgál. — Éreket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kivitelben készítem el.

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
korona	18	25	40	55	95	120	180

Poichromezett fa gobrook, aranyozott szellet

magas centim.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—